

УДК 81'367

DOI 10.31651/2076-5770-2018-2-53-58

ORCID 0000-0002-3149-1047

ПОНОМАРЕНКО Катерина Вікторівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького юридичного інституту МВС України
e-mail: k.v.ponomarenko@ukr.net

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИЯВИ ДІЄІМЕННИКА В СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ

У статті розглянуто дієіменник як синкретичну мовну одиницю, що поєднує в собі ознаки дієслова та іменника. Акцентовано пропозиційну природу та предикатність дієіменника та дієіменникового звороту. Визначено особливості функціонування дієіменника як підмета, присудка, головного члена односкладного речення, неузгодженого означення, додатка, обставини в реченні. Досліджено дієіменник і дієіменниковий зворот у ролі вільноприсуднуваних поширювачів речення – детермінантів. Проаналізовано й типологізовано семантико-синтаксичні особливості речень з дієіменниками.

Ключові слова: дієіменник, синкретизм, пропозиція, предикат, предикативність, речення, підмет, присудок, другорядні члени речення, детермінанти.

Постановка проблеми. Для сучасного мовознавства характерна посилена увага до одиниць складної мовної природи, що не підлягають однозначній типологізації, становлять синтез різних реалій мови. Тому доцільним постає аналіз синкретизму дієіменника (у деяких працях – «девербатив», «віддієслівний іменник», «віддієслівне ім'я дії») на семантико-синтаксичному рівні речення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як вияв синкретизму на різних мовних рівнях розглядали дієіменники (девербативи) В. В. Бабайцева [1] та І. Г. Данилюк [2], у системі вторинних предикатів – О. В. Кульбабська [3]. Особливостям темпоральної та аспектуальної семантики дієіменників (девербативів) присвячені праці Н. Г. Долженко [4] та О. Е. Пчелінцевої [5]. Загальні засади функціонування девербативів та деад'єктивів у реченнєвій структурі окреслив П. Адамец [6]. Проте питання про специфіку функціонування дієіменників у реченні не отримало окремого висвітлення.

Відповідно, актуальність роботи зумовлена нетривіальністю мовної природи аналізованої одиниці, особливістю її реченнєвих функцій.

Метою статті є аналіз функціональних виявів дієіменника у реченні, визначення семантико-граматичних особливостей речень подібного типу.

Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання: 1) розглянути морфологічний статус дієіменника; 2) проаналізувати функціонування дієіменника в позиціях підмета і присудка двоскладного речення, головного члена односкладного речення; 3) з'ясувати особливості вживання дієіменників як другорядних членів речення та детермінантів; 4) вивчити категорійно-синтаксичні й визначувані ними категорійно-лексичні значення дієслів-предикатів у реченнях з дієіменниками, їх специфіку й призначення.

Виклад основного матеріалу. Термін «дієіменник» [7, с. 15] кваліфікуємо як синкретичну мовну одиницю, яка є фактом переходу дієслова в іменник, поєднує в собі граматичні властивості цих частин мови, позначає дію, зберігає семантичні зв'язки з вихідним дієсловом і використовується в мові для опосередкованої назви дії, напр.: *зізнання, приліт, допомога*.

Однією з визначальних особливостей дієіменника є збереження ним валентних властивостей дієслова й здатності до керування. Дієіменник із залежними словоформами утворює дієіменниковий зворот, який не відокремлюється в структурі речення, хоч для нього й характерна певна семантична автономність, що виявляється в збереженні структури пропозиції й дає йому змогу переходити в самостійне речення, абсолютно тотожне за семантикою, напр.: *Ліс зустрів мене як друга Горлиць теплим воркуванням*,

Пізнім дзвоном солов'їним, Ніжним голосом зозулі, Вогким одудів гуканням, Круглим циканням дроздів (М. Рильський). Дієменник (і дієменниковий зворот) становить особливу форму вираження пропозиції в реченні. Пропозиція, репрезентована девербативом, найчастіше є додатковою, вона поєднується з іншою пропозицією, що є базовою для окремого речення як предикативної одиниці.

Називаючи складне явище дійсності (подію, ситуацію), дієменник із залежними словоформами функціонує в структурі простого речення як звичайний його компонент: вступає в синтаксичні зв'язки з іншими словоформами, поширює або компонент речення, або речення загалом, разом із прийменниками або без них виражає різні семантико-синтаксичні відношення, виконує в реченні певну синтаксичну функцію – головного або другорядного члена. Але, входячи до складу простого речення як його член, дієменникові звороти завдяки своїм семантичним і структурним особливостям набувають (лише в реченні) потенційних можливостей для актуалізації вираженої події й репрезентації її у вигляді самостійного речення. Тому традиційний розподіл за членами речення постає недостатнім для аналізу такого об'єкта мови, як дієменник. Його категорійні властивості зумовлюють необхідність дослідження особливостей семантики та зв'язків, у яких дієменник або дієменниковий зворот перебуває в реченні.

Дієменник у позиції підмета через особливості значення бере участь в організації інших типів речень, порівняно з предметними іменниками. Основне значення дієменника – дія, що являє собою функцію суб'єкта, особового або предметного, дія не може реалізувати іншу дію, що й зумовлює «неприродність» позиції підмета для дієменника. Тому дієменник не може вступати в синтаксичний зв'язок з акціональним дієсловом [8, с. 60] і навпаки.

Перебуваючи в позиції підмета, дієменник бере участь в утворенні: 1) каузативних конструкцій, виконуючи роль каузатора [8, с. 73]: *Несказанно гірке почуття отуманення запанувало нею і скривило болісно уста* (О. Кобилянська); *Казали, страждання здатне очищати душу* (О. Гончар); 2) авторизованих конструкцій, вводить другий суб'єктно-предикатний план: *Чується гармонійний гудок морського пароплава і пісня* (О. Довженко); *Від пекарень доносився п'яний запах хліба* (Ю. Мушкетик); 3) фазисних конструкцій, предикативний центр яких становить поєднання дієменника з фазисним дієсловом або метафоричним засобом вираження значення початку, тривання або завершення дії, процесу, стану, напр.: *А коли приїхали на Україну, почалося биття* (В. Сосюра); *Пізно в ніч продовжувалася розмова в гетьмановій відпочивальні...* (Б. Лепкий); *Але й у другій половині її, присданій до Візантії, то тут, то там спалахували повстання* (С. Склярєнко); 4) конструкцій з оцінним значенням, у яких дієменник є оцінюваним компонентом і набуває етичної, прагматичної й естетичної оцінки: *Але любов розумна і прозорлива* (О. Довженко); *Дуже сумне моє прощання! – чи не знак?* (В. Барка); 5) конструкції зі значенням інтенсивності: *Стукіт у скронях стихився* (І. Роздобудько); *Стрільба швидко вицухла* (В. Сосюра); 6) конструкції зі значенням співвідношення вмісту певного об'єкта із самим об'єктом: *Обличчя його зблідло, на чолі у відблисках свічки мерехтіли дрібні краплинки поту, в очах – страждання* (В. Малик); *Мимо пізньої пори в квартирі рух* (Б. Лепкий); 7) інтродуктивні речення на кшталт *У мене є прохання* (С. Склярєнко) (буттєвий тип).

У функції присудка дієменник бере участь в організації обмеженого кола конструкцій як частина складеного присудка або частина розщепленого присудка (присудка у формі сталого дієслівного словосполучення).

У функції частини складеного іменного присудка дієменник бере участь в організації речень зі значенням ототожнення, напр.: *Це був без краю довгий крик, він бив по нервах і кликав до бою* (В. Сосюра); *Ця директива – смертний присуд для трудового селянства, я не можу...* (В. Барка); зі значенням партитивного відношення: *У баченні С. Булгакова, М. Лоського, Є. Трубецького, П. Флоренського ікона виступала не тільки комбінацією зовнішніх вражень...* (Л. Квасюк).

Як частина розщепленого присудка дієменник бере участь в утворенні речень зі значенням фізичної або ментальної дії. Така конструкція є функціональним еквівалентом дієслова, але не всі дієслова можуть бути замінені описовими конструкціями. На відміну від аналогічних конструкцій з конкретними іменниками, дієменник змінює значення фінітного

дієслова, із яким поєднується: *Старий гетьман робив враження на молодого короля* (Б. Лепкий). Дієслівна семантика дієменника дає йому змогу утворювати речення зі значенням: а) фізичної дії: *Рахівник не міг довше дивитися на труп, уникаючи його, відвів погляд на стіл до папірців, що там білили* (В. Барка); б) сприйняття: *Піпер дивився, яке враження зробить ця промова на короля Карла* (Б. Лепкий); в) соціальної інтерсуб'єктної дії: *І от візьму й буду вести пропаганду за Сонячну машину* (В. Винниченко); г) діяльності (заняття): *Насправді ж я займався шпіонажем* (Іван Багряний); г) способу поведінки: *Робила вигляд, що щось шукає* (Іван Багряний); д) мовленнєвої діяльності: *Пішли розмови про те, що Борис – цар незаконний* (П. Загребельний); е) мисленнєвої діяльності: *Людина здавна цікавилася причинами виникнення таких звуків і намагалася за їх допомогою отримати уявлення про стан того чи іншого органу* (Т. Шолохова) тощо.

Сталі словосполучення з дієменниками можуть брати участь в утворенні складеного дієслівного присудка як його модальна зв'язка: *Звісно, – міркував Максим, – музика теж велика сила, що дає змогу володіти серцем юрби* (В. Короленко); *Мав намір викрасти поламаний віз* (Л. Мартович).

Девербатив може виконувати функцію головного члена односкладного речення в таких різновидах речень: 1) буттєвих номінативних реченнях: *Мовчання* (О. Кобилянська); 2) власне-називних реченнях, до яких належать назви книг, статей, картин, написи на вивісках тощо: *Занепад влади* (М. Наїм); *Спустошення* (Любо Дереш); *Вихід*; 3) речення зі значенням характеристичності стану: а) особи: *Сонливість, апатія, збайдужіння* (О. Гончар); б) зовнішнього середовища: *Скрип підвід, немов ячіння журавлине, жалібно, без кінця й краю...* (О. Гончар); 4) спонукально-бажальні номінативні речення, які стверджують необхідність або бажаність того, щоб стан, дія, названа девербативом, відбулася або почалася: *Мовчання!* (В. Дрозд); *Зйомка!* (О. Довженко), або ж навпаки – припинилася: *Розмови!* (В. Винниченко).

Аналіз семантики речень з дієменниками в ролі основного предиката свідчить про те, що дієменник – це мовна одиниця, яка «обслуговує» речення, пов'язані зі світом логічного мислення й оцінок, а не з конкретно-предметним світом спостережень.

За даними проаналізованого мовного матеріалу, дієменник або дієменниковий зворот може бути реалізований у реченні як неузгоджене означення: *Марійка не була при процедурі примовлення* (О. Кобилянська); прикладка: *Бо хіба ж не чудо: воно й хвиля-коливання, воно й часточка матерії, воно й руйнує, й творить!* (О. Гончар); додаток: прямий: *Любив пташиний щебет у саду і в полі* (О. Довженко); непрямий: *То-то ж і є: треба оберігати народ від експлуатації жидів і павуків, від грабування урядників та панів* (О. Кониський); відокремлений: *На що інші здатні всі ці голови, крім як на сміх і залицання* (В. Підмогильний); обставина: *Незважаючи на дідову обіцянку, перевіз не прибував* (М. Коцюбинський), у тому числі відокремлена: *Прочинив двері так обережно! – без скрипу* (В. Барка).

Неузгоджене означення – широкоживаний у мовленні різновид означень, для семантика якого характерна багатоконпонентність: значення предиката та означення поєднані з більшою або меншою мірою вираженими значеннями обставини й додатка. Обставинний компонент у семантиці субстантивного означення може виражати ознаку предмета за місцем у просторі, за часом, метою, причиною й ін., напр.: *Сон – форма, спосіб монтажний, композиційний для висловлювання різних цікавих і надзвичайних речей і можливостей нездійснених* (О. Довженко); *Я шукав Святополка в усіх градах на захід сонця від Києва й дійшов аж до україн нашої землі, але ніхто й ніде не бачив ні його, ні дружини* (С. Скляренко). Синкретичні означення, ускладнені відтінками додатка, мають додаткове об'єктне значення: *Монтаж, цех друкування, екран* (О. Гончар); *Мусив сказати собі, що потрапив у дуже небезпечну гру, у котрій вигляди на виграння зникаюче малі, а небезпека програти дуже й дуже велика* (Б. Лепкий). У деяких випадках атрибутивне значення ускладнюється й об'єктивним, й обставинним значеннями: *Броньку їхньому теж належала відзнака (яка? за що? чому?) за рятування табірних дітей* (О. Гончар).

Необхідно зауважити, що основним значенням дієменника-атрибута є значення ознаки за дією, а основною особливістю – можливість так чи інакше трансформувати

дієімєнниковє означєння в пїдряднє речєння й, вїдповїдно, семантична нєєлєментарнїсть таких речєнь: *Алє ж нє дурїм сєбє надїєю на помилування царськє* (Б. Лєпкий) – *Алє ж нє дурїм сєбє надїєю на тє, що цар нас помилує*.

У функції атрибута дїєїмєнник мжє також вживатися як прикладка: *Вїдчуваю ї досї його думи-турботи, його втрати-скорботи, його зерна-чуття* (М. Сингаївський). Прикладка-дїєїмєнник найчастїше приєднуєтьсє самє до дїєїмєнника, подвоюючи пропозитивнє навантажєння означуваного слова. У випадках, коли означуванє слово – предметний їмєнник, дїєїмєнник уводить додатковий суб'єктно-предикатний план: *Так ї виник один з найяскравїших, найчарївнїших звичаїв на Україні – закликання весни* (Р. Кобальчинська).

Додаток, виражений дїєїмєнником, формально мжє бути прямим: *Вона почувала стогїн конання, постріли, важкї голоси корабельних гармат* (З. Тулуб); непрямым: *То-то ж ї є: треба оберегати народ вїд експлуатації жидїв ї павукїв, вїд грабування урядників та панїв* (О. Кониський); вїдокремлєним: *Я все бачу ї цїню, алє, крім кохання, треба знати життя* (З. Тулуб).

Семантика додатка, вираженого дїєїмєнником їз прийменником, мжє ускладнюватисє обставинним значєнням причини: *Данкє шьон за пояснення* (О. Гончар) або мети: *Якщо муки його потрібнї для спокутування отсих грїхів – Господи, хай дїєтьсє воля твоя!* (Б. Лєпкий); без прийменника – значєнням способу дїї: *Самим своїм їснуванням, надто ж своїм їнтєлєктом ти просто ображаєши його* (О. Гончар) тощо.

Пїд час трансформації речєнь, утворєних поєднанням повнозначного дїєслова й дєвєрбатива (*Причайвсєя, коли зачує стукїт пїдводи* (В. Барка); *Івонїка трохи припїзнивсєя з оранням* (О. Кобилянська)), мжєна побачити, що дїєїмєнник разом з своїми поширювачами й суб'єктом, якщо вони експлїкованї, лєгко вїдриваєтьсє вїд керївного дїєслова й перетворюєтьсє на пїдряднє речєння, причому дїєїмєнник замїнено дїєсловом: *З благоговїнням слухали його казання ї розповїдї про тї мїста ї землї, в яких бував ї про які читав у книгах* (В. Шевчук) – *З благоговїнням слухали, як вїн каже ї розповїдає про тї мїста ї землї, в яких бував ї про які читав у книгах*.

У позиції додатка дїєїмєнник вирїзняєтьсє рїзноспрямованими зв'язками. У речєнні *В цих протилєжностях вона усвїдомлювала розгїн мїського життя ї його можливостї* (В. Пїдмогильний) дїєїмєнник *розгїн* 1) пов'язаний з об'єктом, дїю якого позначає (*розгїн життя*), ї 2) пов'язаний з предикатом речєння, у мєжах якого функціонує (*усвїдомлювала розгїн*). Як свїдчать наведєні приклади, дїєїмєнниковї додатки найчастїше приєднуютьсє до керївного дїєслова зв'язком сильного керування, а отжє, цє зв'язок передбачуваний, обов'язковий. Тому ми нє пїдтримуємо думку І. В. Космарської про тє, що такі дїєїмєнники слїд вважати предикативними детєрмінантами [9, с. 121], оскїльки вони є валєнтно-зумовлєними компонєнтами речєннєвої структури.

Окрїм позиції традиційної обставини, дїєїмєнниковї конструкції тїсно пов'язанї з проблемою «вільного приєднання» прийменниково-вїдмїнкових форм.

Такї особливостї, як предикатнїсть семантики й пропозитивна природа дїєїмєнника, тє, що за вїдрахування прийменниково-вїдмїнкової конструкції з дїєїмєнником їнша частина речєння залишаєтьсє комунїкативною одиницею, уможливлєють зарахування прийменниково-вїдмїнкової конструкції з дїєїмєнником до обставинних детєрмінантів у випадках, коли вони приєднуютьсє до цїлого речєння на основї детєрмінантного речєннєвомодифїкаційного зв'язку, виконують самостїйну роль (вихїдного пункту висловлєння, його теми) як компонент актуального члєнування.

Вираженї дєвєрбативними конструкціями обставиннї детєрмінанти [10] мжєна класифїкувати як:

1) фоновї детєрмінанти, які виконують атрибутивну функцію щодо всього висловлєння ї є своєрїдною експозицією; до їх складу входять темпоральнї ї локальнї детєрмінанти: *Вжє пїд час богослужїння в цєркві помїтна була тривога* (Б. Лєпкий); *У вїдсвїтї блискавиць Фєофано побачила перекошенє вїд муки, сухє безбородє обличчя постїльничого* (С. Склярєнко);

2) детермінанти зумовленості, які називають ситуацію, подію, що перебуває у відношенні зумовленості з основною подією; ці детермінанти диференційовані на групи: а) причини: *Від зворушення він тоді вже не бачив більш нічого всю решту дороги, як його везли* (І. Багрянний); б) мети: *Потім відкреслив синім олівцем поля — для поправок* (В. Дрозд); в) умови: *Там були гра, буяння сил, молода дурість, яким при бажанні і вмінні можна протиставити те саме* (Ю. Мушкетик); г) міри й ступеня: *Він або божевільний, або справді любить мене до запаморочення* (В. Дрозд); г) наслідку: *На муку я покохав її* (Т. Осьмачка); д) допусту: *Тоді буде значитися, що я шпигував, незалежно від правди, наперекір моїм твердженням* (І. Багрянний);

3) детермінанти із характеризувальним значенням, які вміщують різноманітні якісні характеристики основної події: *Над усяке сподівання гарно* (Б. Лепкий); *Падають під регім глядачів* (О. Довженко).

Висновки. Функціонально-семантична типологія дієсменника засвідчила його можливість виконувати в реченні різноманітні функції, поставати носієм як додаткової предикативності, так й основної. У будь-якій позиції дієсменники відрізняються від власне-іменників, характеризуються синкретизмом семантики й реалізують подвійний різноспрямований зв'язок, поглиблюючи тим самим семантичний рівень речення.

Семантика утворюваних дієсменниками моделей речень дає змогу підсумувати, що дієсменник – це синкретична неізосемічна асиметрична мовна одиниця, пов'язана зі сферою логічного мислення, яка являє собою результати осягнення людиною дійсності (емпіричного й наукового), відповідно, рівень синтаксичної ієрархії речень з дієсменниками вищий за рівень речень із предметними іменниками.

Список використаної літератури:

1. Бабайцева В. В. Явления переходности в грамматике русского языка / В. В. Бабайцева. – М. : Дрофа, 2000. – 640 с.
2. Данилюк І. Г. Синкретизм у системі частин мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. Г. Данилюк. – Донецьк : Вид-во Донецького нац. ун-ту, 2006. – 20 с.
3. Кульбабська О. Вторинні предикати: лінгвальний статус, класифікація і репрезентація в сучасній українській мові / Олена Кульбабська // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / укл. : А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 18. – С. 70–75.
4. Долженко Н. Г. Русское предложение с девербативным оборотом: особенности темпоральной семантики // Филологические науки. – 2005. – № 6. – С. 63–71.
5. Пчелінцева О. Е. Аспектуальність у структурі віддієслівних імен дії в російській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / О. Е. Пчелінцева. – К., 1999. – 17 с.
6. Адамец П. О семантико-синтаксических функциях девербативных и деадъективных существительных // Филологические науки. – 1973. – № 4. – С. 40–45.
7. Словник української мови : В 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1971. – Т. 2. – С. 393.
8. Золотова Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, Н. К. Онипенко, М. Ю. Сидорова. – М. : Наука, 2004. – 544 с.
9. Космарская И. В. Наблюдения над приглагольным девербативом / И. В. Космарская // Коммуникативно-смысловые параметры грамматики и текста : сб. ст. / сост. Н. К. Онипенко. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – С. 211–215.
10. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 662 с.

References

1. Babaytseva, V. V. (2000). *Transitional phenomenon in the Russian grammar*. Moscow : Publishing House «Drofa» (in Russ.)
2. Danylyuk, I. G. (2006). *Syncretism in the Parts of Speech*. Theses of Candidate of Philology. 10.02.01 «Ukrainian Language». Donetsk (in Ukr.)
3. Kul`babs`ka, O. (2009). Secondary Predicats: Language Status, Classification and Representation in the Modern Ukrainian Language. *Lingvisty`chni studiyi (Linguistic Studies)*, 18, 70–75 (in Ukr.)
4. Dolzhenko, N. G. (2005). Russian Sentence with Deverbative Turn: Specifics of Temporal Semantics. *Filologicheskie nauki (Philological sciences)*, 6, 63–71 (in Russ.)
5. Pchelinceva, O. E. (1999). *Aspectuality in the Structure of Deverbative Nouns in the Russian Language*. Theses of Candidate of Philology. 10.02.02 «Russian Language». Kyiv (in Ukr.)
6. Adamets, P. (1973). About Semantic and Syntax Functions of Deverbative and Deadjective Nouns. *Filologicheskie nauki (Philological sciences)*, 4, 40–45 (in Russ.)

7. *Ukrainian Language Dictionary* (1971). Kyiv: Publishing House «Naukova dumka», Vol. 2, 393 (in Ukr.)
8. Zolotova, G. A., Onipenko, N. K. & Sidorova, M. Yu (2004). *Communicative Russian grammar*. Moscow: Publishing House «Nauka» (in Russ.)
9. Kosmarskaya, I. V. (2002). Observations Over the Adverbial Deverbative. *Kommunikativno-smyslovyye parametryi grammatiki i teksta (Communicative and semantic parameters of grammar and text)*. Moscow: Publishing House «Editorial URSS», 211–215 (in Russ.)
10. Zaghnitko, A. P. (2001). *Theoretical Grammar of Ukrainian: Syntax*. Donecjk: Publishing House «DonNU» (in Ukr.)

PONOMARENKO Kateryna Viktorivna,

PhD, Assistant Professor at the Department of the Social-Humanitarian Disciplines

Donetsk Law Institute of Ministry of Internal Affairs

e-mail: k.v.ponomarenko@ukr.net

FUNCTIONAL REVELATIONS OF DEVERBATIVE NOUN IN THE SENTENCE STRUCTURE

Abstract. Introduction. *Today linguistics more and more looks into the language units of complex nature, which cannot be categorized unequivocally due to the fact that these units combine different realities of the language.*

Purpose. *The purpose of the article is to analyze the functional manifestations of the deverbative noun in a sentence, to determine semantic and grammatical features of sentences of this type.*

Results. *A deverbative noun is the syncretic linguistic unit, which is the result of a verb transited into a noun, the deverbative noun keeps its semantic relations with the original verb and is used to convey an indirect action name.*

In the structure of the sentence, a verb portrays the same behavior as any of its members, but the predictability of its semantics defines the depth of the sentence content.

The study of the deverbative noun syntactic properties in a role of a subject leads to the conclusion that we deal with a qualitatively new subject: it is a causator in causative constructions, an object of evaluation in evaluative constructions, an object of perception in authorized constructions, etc.

As the predicate, the deverbative noun may belong to a compound nominative predicate, both as its nominal part and as its modal connector, or deverbative noun acts as a part of a split predicate, while changing the value of the accompanying verb and behaves as the main semantic predicate in a sentence.

Observations over monosyllabic sentences with deverbative nouns, prove the inextricable connection with the closest context; the deverbative noun characterizes the surrounding space or introduces the subject of next message.

Investigations on how the deverbative noun functions as an object indicate that this noun is not an implementation of a verb on its word-association ties. The deverbative noun is ruled by semantically incomplete verbs, and thus, there is a mono-credible non-elementary model formed, close in its scope both to semantically elementary verbs and full-length verbs, forming a simple polypropositive sentence with doubled semantic.

The analysis of adverbial-modifier functions of the deverbative noun shows a bright semi-predicative character of its prepositional forms. Frequently it behaves as an adverbial-modifier determinant.

The semi-predicative nature of the deverbative noun turn is caused by a double functional capacity: on the one hand, the deverbative noun indicates the attribute of its own subject, on the other hand, it performs a certain function in relation to the main predicate. Deverbative noun construction is characterized by synonymy with a subordinate sentence with realized predicativeness.

Originality. *The realizations of deverbative nouns in the sentence, the predicate of deverbative noun in semantically non-elementary constructions, categorically-syntactic and categorically-lexical meanings of verb-predicates in such constructions, their specifics and purposes are analyzed.*

Conclusion. *The deverbative noun possesses a special status in the system of the noun as a part of the language, as it functions in a sentence differently from substantive nouns, forming other relationships. In any position, the deverbative noun deepens the sentence semantics, introduces additional, «curtailed» propositions, compresses the conveyed information.*

Key words: *deverbative noun; syncretism; proposition; predicate; sentence; subject; secondary members of the proposal; determinants.*

Надійшла до редакції 14.09.18

Прийнято до друку 12.10.18